

EL CAMÍ DE SANT JAUME

(2)

Reemprenem avui l'exposició sobre el Camí de Sant Jaume fixant la nostra atenció en el seu recorregut per Espanya. Tal com diguérem, el document més important referent al pelegrinatge a Santiago és el "**Codex Calixtinus**"; en ell, entre altres temes, Aimeric de Picaud, un prevere del Poitou en un escrit redactat entre els anys 1132 i 1139 hi descriu el camí correntment seguit pels pelegrins. D'aquesta ruta allí descrita és de la que parlarem, deixant de banda les possibles variacions i marrades que qualsevol camí permet. Ja ho sabem prou bé que tots els camins duen a Roma; i que alguns pelegrins devien

Puente La Reina

desviar-se la ruta directa por visitar San Millán de la Cogolla, o la Cámara Santa d'Oviedo, o el monestir de Silos. Nosaltres, però, ens limitarem al camí clàssic, conegut correntment amb el nom del "camí francès".

Dèiem aleshores que les rutes més importants que d'Europa enllà, acudien a Santiago eren quatre; i que, abans d'arribar a Espanya, es reduïen a dues, que entraven respectivament pels passos del Somport i de Canfranc. La primera, la que ascendia a més altura, baixava per Canfranc cap a Jaca. Jaca conserva encara la magnífica catedral romànica: la seva munificència prové, sens dubte, dels ingressos que el pelegrinatge li aportava. Sortint de Jaca el camí passava per Santa Cruz de la Serós -un altre monument romànic important-seguia cap a Sangüesa i, després de passar per la curiosa església octogonal d'Eunate, del segle XII, on hi havia un hospital i un cementiri de pelegrins, arribava a Puente la Reina,

confluint allí amb l'altre camí que, provinent de Roncesvalles, passava per Pamplona. A Pamplona, als barris de Sant Serní i Sant Nicolau, hi havia establertes unes importants colònies franques dedicades al mercadeig i a l'avitallament dels pelegrins.

Puente la Reina és una població basada pràcticament en el pelegrinatge. El pont sobre el riu Arga que li donà l'origen i el seu nom; l'hospital del Sant Crist, fora vila, pels pelegrins; la població disposada seguint el camí transformat en el seu carrer major, al centre del qual hi trobem la

Estella. Palau dels Reis de Navarra.

El "rollo" de Bobadilla del Camino.

Frómista - Església de Sant Martí.

parròquia, dedicada precisament a Sant Jaume... tot ens hi parla de Santiago.

Més endavant hom troba Estella, ciutat originada també pel pelegrinatge. Fou fundada expresament l'any 1090 pel rei Sanç Ramírez de Navarra per tal de poder disposar d'un cap d'etapa adient entre Pamplona i Nàjera, que quedaven massa distants. Al barri de Sant Martí s'hi establí també una important colònia franca de la qual encara es conserva el record en la devoció a la Verge de Rocamador; fins el segle XIV hi visqueren en barris separats els francs, els jueus i els navarresos. Segons Aimeric de Picaud a Estella "el pa és bo, el vi òptim, la carn i el peix abundosos i s'hi gaudeix de tota felicitat". Estella conserva, de l'època, les esglésies de Sant Miquel, Santa Maria i Sant Pere i el Palau Reial, interessant edifici civil del segle XII.

La ruta seguia per Irache, Torres del Río, Viana i Logronyo, fins arribar a Nàjera, ciutat important aquell

León. Panteó dels Reis de Sant Isidor.

temps per haver estat residència de la cort navarresa el segle Xè. Hi havia una famosa hostatgeria i el monestir de Santa Maria la Real, que encara es conserva avui dia.

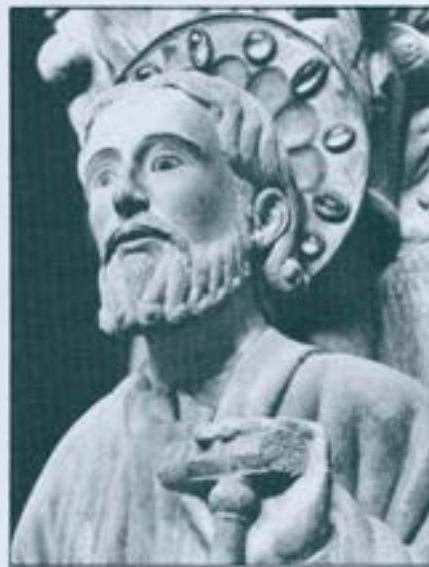
Es continuava després cap a Santo Domingo de la Calzada, on un gall i una gallina ressucitaren, fent-se escàpols de la cassola on els coïen, per provar la innocència d'un pelegrí falsament acusat, que havia estat penjat feia dies i seguia encara viu a la forca. Per això, encara avui, hi han a la catedral, engabiats, un gall i una gallina. Sant Domenèc era un ermità que per amor als romeus, bastí un pont i arreglà el camí que mena a Burgos. D'aquí el sobrenom "de la Calzada" i que sigui l'actual patró dels enginyers de camins.

S'inicia tot seguit l'ascens cap a la Meseta; després de passar per les montanyes d'Oca, arriba a Burgos. No cal ponderar la importància de Burgos com a ciutat, la primera d'importància que els pelegrins trobaven en el seu camí per terres d'Espanya: la catedral, les esglésies, els hospitals, els mercaders, i també -perquè callar-ho?- múltiples ocasions de disbauxa i de platxer (que de tot hi havia entre els seguidors de la ruta jacobea). Per això també l'acció de la justícia havia de ser permanent. Molts miracles obrats a pelegrins són motivats per lliurar-los de condemnes injustes que havien sofert. Eren freqüents els "rollos" o costells on sotmetre a la vergonya pública els delinqüents. Entre Burgos i Frómista hi trobem el de Bobadilla del Camino.

A Frómista hi ha encara la magnífica església de Sant Martí. Molt aviat s'arribava a Villalcázar de Sirga, on s'hi venera una Mare de Déu famosa pels favors i miracles que dispensava als pelegrins, molts dels quals recollí Alfons el Savi en les seves Cantigas. Ve després Carrión de los Condes, amb moltes restes romàniques "vila industriosa i pròspera, rica en pa i en vi, en carn i en coses de tota mena" segons el **Codex Calixtinus**; Sahagún, per, finalment arribar a León, la segona gran ciutat de la ruta: León oferia als pelegrins la Col·legiata de Sant Isidor que guarda un dels conjunts pictòrics més importants del romànic espanyol, l'Hospital de Sant Marc i molts serveis que només es podien satisfer en una gran

ciutat (la magnífica catedral gòtica, una de les millors d'arreu, encara no estava bastida).

De León el camí, passant per Astorga, va cap el Bierzo, Ponferrada (deu el nom a un dels més antics ponts de ferro que han existit), és la porta d'entrada a la comarca; s'hi bastí un castell de Templers per custodiar aquesta part del camí. Tocant a Ponferrada hi han les restes del monestir de Carracedo. Ve després Villafranca del Bierzo, amb l'església de Santiago a l'entrada. I el camí s'enfila cap al santuari del Cebrero on hi havia un de tants hospitals d'acolliment.

Santiago. Sant Jaume al Pòrtic de la Glòria.

Començava aquí el descens cap al monestir de Samos. Es passava el Miño a Portomarín, totalment desfigurada ara per l'embassament de Belasar. I a l'arribar a Lavacolla ("Lavamentula" en llatí) els pelegrins feien la gran neteja, sense deixar-se res, com prou bé dona a entendre el nom i es mudaven la roba per fer la seva entrada a Santiago que queda només a 12 quilòmetres. Desde Monxoi (Mont de joia) ja s'albira la ciutat. A la seva vista els pelegrins entonaven un Te-Deum d'acció de gràcies per haver-hi pogut arribar, superant tota mena de penes i dificultats. Eren ja a la ciutat on refulgeix gloriosa l'òptima basílica de Sant Jaume segons el **Còdex "beati Jacobi basilicam obtime gloriose refulget"** en la que podria, per fi, venerar el sepulcre de l'Apòstol.